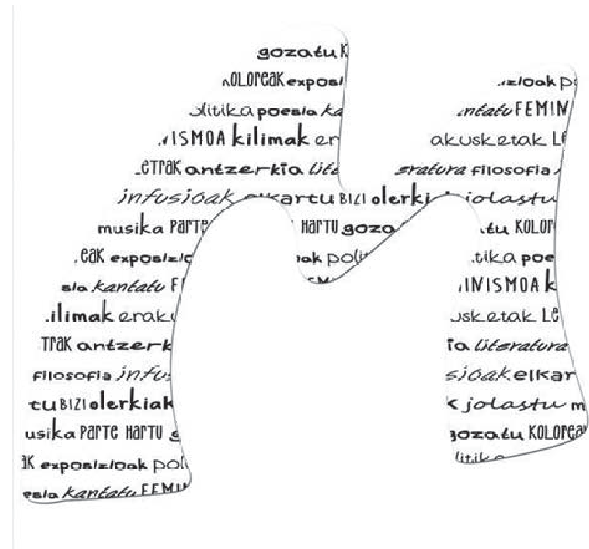

Hiria kulturizatu

JOXEMARI KARRERE ZABALA (MIKELAZULO KULTUR ELKARTEA)

Hiri batean kultur dinamikek, direnak direla, biztanleen arteko harremanetan zein aisialdian eragina dutela ezin ukatu. Kultur dinamika horiek hamaika era ezberdinetan azalduko dira: auzoko festak antolatzen dabilen taldeak musika, antzerkia edo dantzaldia ekarriko ditu dituen baliabideen arabera; kultur elkarteko kideek kultur astea antolatzen orduak emango dituzte; udalak era ezberdinetako kultur ekintzak eskainiko dizkie herritarrei; jubilatutako abesbatza izango du abestea gustuko dutenek euren gogoaz dezentzen; tabernaren batek kontzertuak edo bertso saioak antolatuko ditu tarteka. Hamaika eskaintza ezberdin hamaika eragileen eskutik eskainiko dira Errenteria bezalako hiri txiki batean, horiek guztiak nolabaiteko kohesioa ekarriko diotelarik bere egunerokotasunean. Imajina dezagun bizi garen hirian inongo kultur eskaintzarik, xumeena bada ere, ez dugula. Imajina dezagun liburudendarik eta liburutegirik gabeko herria. Jarrai dezagun imajinatzen eta irudika dezagun hiri bat, non biztanleek ez dute inoiz liburu bat irakurri edo ez dira antzerki saio batera joan, edo musika talderik entzun. Zer koloretan margotuko genuke herri hori? Zer hiri imajinatuko genukeen bere biztanleek antzerkirik egiteko aukerarik ez balute? Edo abesbatza batean kantatzeko? Edo margotzeko? Zer ikasiko lukete eskolan haurrek? Eta eskolatik kanpo? Zalantzarik gabe ahalegin handia eskatuko liguke halakorik irudikatzea. Izan ere, kultura geure bizimoduan itsatsita dago, askotan horretaz kontzienteak ez bagara ere. Badirudi kultura merkatuan dagoen produktu bat dela eta, dendara joaten garenean bezala, apaletik hartu eta une jakin batean kontsumitzen dugula. Jende askok uste du irakurtzea ez duela gustuko, bere imajinarioan irakurtzea auskalo zein liburu potoloa irakurtzea baita; ez da ohartzen, ordea, irakurri dituen komikiak irakurtzea dela, esaterako, edo bere ofiziorako beharrezkoak diren liburuak; eta horiek norbaitek ilustratu eta idatzi ditu. Guraso bat kultur eragile bihurtzen da bere haurra antzerkira edo liburutegira eramaten duenean. Gazte batek gus-

tuko musika taldea ikustera doanean segur aski ez da kontziente izango kultur ekitaldi batera doala. Izan ere, kulturak nolabaiteko aristokratizatzea izan du, alegia, jende berezi eta ez ohiko baten aukera dela. Kultura herritarren egunerokotasunetik kanpo gelditzen den zerbait balitz bezala ikusten da maiz. Taberna batean norbait liburu bat irakurtzen ikusten denean, norbait "berezia" bezala ikusiko da, *kultureta* bat igoal.

Baina kultura gertakizun soziala da, jendartearen zutabetako bat. Bere balio soziala onartzea ezinbestekoa dugu dagokion dimentsioa eman diezaiogun. Edozein kultur aktibitatek geure bizimodu kolorez janzten du eta laguntzen digu gure bizitza interesagarriagoa egiten, geure buruarentzat zein besteekiko hartu emanetan. Kultura ez da, edo ez luke izan behar, aktibitate berezia, batzuen aukera baino ez; pertsona kultoa ez baita maila ezberdineko hiritarra, gehiengoaren usadioen apartekoa. Pertsona kultoa izatea hiritar guztion aldarrikapena behar du izan, horrek egiten baigaitu boteretsu, geure bizitzetan sortzen zaizkigun kezken aurrean gogoeta egiteko ahalmena indartzen baitu. Pertsona kultoa ez da, besterik gabe, mila liburu irakurri, hamaika arte erakusketa ikusi edo antzerki saio mordora joan den pertsona. Pertsona kultua kuriositate duen pertsona da, jakinminari uko egiten

ez diona, bizi den jendarteaz kezkatzen dena; eta horretarako baliabide intelektualak bilatzen ditue-
na, gogoeta horiek anitzak izan daitezen, bere sena
elika dezaten.

Erakunde publiko baten betebeharra da hirita-
rrei baliabide horiek eskura jartzea. Liburutegiak,
arte eszeniko saioak, museoak, erakusketak eta
antzeko egitasmoak hiritarren bizitza kalitatea
handituko dute; baina, baita ere, hiritar horiei eu-
ren kultur grinak eta antolamendu bideak erraz-
tea eta bultzatzea izan behar du gogoan. Ihes egin
behar dugu goi mailako eta behe mailako kultur
adierazpenen sailkatze horretatik. Jakina, lan guz-
tiak ez dira berdinak, badira maisu lanak eta ha-
siberrienak, profesionalk eta amateurrak; ordea,
horrek ez du esan nahi bata goraiatu eta bes-
tea mespretxatu behar denik; aldiz, guztiek izan
behar dute bere lekua hiri bateko kultur bidean.

Azken aldian gero eta gehiago aipatzen da, han
eta hemen, kulturak hiri baten ekonomian izan de-
zakeen indar eragingarriaz. Europako hirugarren
eragile ekonomikoa dela aipatzen da; ekonomiak
sektore ezberdinetan duen inpaktoa hitzetik hor-
tzera dabil. Hau da, kultura aberastasun ekonomi-
korako bidea dela hiri batentzat. Eta hori guztia egia
da, ezin baita ukatu kultur aktibitateek mugimendu
ekonomiko handia eragiten dutela. Baina kontu
handiz erabili behar den ideia da. Kulturaren bul-
tztatze eta suspertzea ez da helburu ekonomikoeta-
ra makurtu behar. Hiri batean kulturaren garatzea,
duen balio sozialaren ikuspegitik eman behar da.

Bizi kalitatea ezin da ikuspegi ekonomizistaren al-
detik ikusi behar. Kulturaren eragina humanoa izan
behar du, batez ere; geure izatearen garatze eta
aberastearen baliabide zoragarria. Kulturgintzaren
bidea hamaika eragile ezberdinek zabaltzen dute,
bakoitzak bere aportazioa eginez, handia edo txikia
izan. Erakunde publikoak hori izan behar du ardatz;
bidea gero eta zabalagoa izan dadin hartu behar du
helburutzat. Hiriko biztanleen bizi kalitatea ez da
alde ekonomikotik begiratu behar kulturaz aritu-
takoan; zenbaki eta kontuen arabera aztertuz gero,
hiritarrak eta bizitza bera deshumanizatzen baita,
estadistika hutsa bihurtu. Kulturak pertsonengan
duen balore humano gisa hartu behar da, ideia hori
indartu behar da. Kultura ez da aukera bat besterik
gabe, bizitzaren ardatzetako bat baizik. Kulturak
balio sozial izugarria dauka, eta hori da erakunde
publiko batek indartu eta garatu behar duen ideia.
Eta horretan hiritar guztiok izan behar dugu par-
taide, bakoitzak bere helburu, zaletasun eta ideie-
kin. Erakunde publikoak hiritarra bihurtu behar du
kulturaren eragile nagusia, ez bakarrik jasotzaile
gisa, baita emale moduan ere, bere sortzaile sena
garatzeko baliabideak jarritz. Errenteria/Orereta
kultur hiria izan dadin nahi badugu, egin ditzagun
hiritar guztiak protagonista, imajina dezagun kolo-
retako hiri bat, non hiritar bakoitza margolaria den.
Eman diezaiozun garrantzia horrek duen elkar bi-
zitarako trukatzeko balioa. Kultura ez da merkantzia
bat, izaera humanoa garatzen duen tresna gozaga-
rria baizik.

